C/ Sant Blai, 1 (Xàbia)

Josep Salvador Castelló Marí

Publicación digital:
Intervenciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2010

Editores:
A. Guardiola Martínez y F.E. Tendero Fernández
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores
y Licenciados en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2012

ISBN: 978-84-695-6558-2

Enlace web:
http://www.marqalicante.com/contenido/int_arqueologicas/doc_52.pdf

Sección de Arqueología

MUSEO EUROPEO DEL AÑO 2004

MARQ
MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

DIPUTACIÓN DE ALICANTE

Denominación de la intervención:	**C/ Sant Blai, 1**
Municipio:	Jávea / Xàbia
Comarca:	La Marina Alta
Director/codirectores:	Josep Salvador Castelló Marí
Equipo técnico:	–
Autor/autores del resumen:	Josep Salvador Castelló Marí
Promotor:	Miguel Casabó Buigues
Nº de expediente:	2010/0194-A (SS.TT. A-2010-055)
Fecha de actuación:	19-05-2010 a 24-05-2010
Coordenadas de localización:	X 774.603 – Y 4.297.991
Periodo cultural:	Modern
Material depositado en:	Museu Arqueològic i Etnogràfic Municipal Soler Blasco de Xàbia
Tipo de intervención:	Excavació arqueològica

***Resumen**: L'excavació arqueològica realitzada en una casa dins del recinte emmurallat de la vila de Xàbia ha permès la documentació d'un conjunt ceràmic de mitjans del segle XVIII, així com la constatació de l'ocupació de la zona a partir del segle XVI.*

***Palabras claves:** Vila de Xàbia, segle XVI, ceràmica, segle XVIII.*

***Abstract**: The archaeological excavations carried out in a house in the walled town of Xàbia has allowed the documentation of a set of ceramic mid-eighteenth century, and the establishment of the occupation of the area from the sixteenth century.*

***Keywords:** Village of Xàbia, XVI century, pottery, XVIII century.*

Desarrollo de la intervención:

La casa s'emplaçava dins del segon perímetre emmurallat de la Vila de Xàbia, que encerclava la població a partir d'almenys el segle XVI. El carrer Sant Blai és un vial estret que comunica de nord a sud el carrer En Forn amb l'últim tram del carrer Major. És, per tant, fruit de l'eixample que es produeix en la vila durant el segle XVI, en un moment d'auge econòmic i de profundes transformacions urbanes.

La parcel·la abastava una superfície de 85,55 m^2 aproximadament, amb 7,47 m de façana i 12 de fondària. Aquesta, al situar-se dins del jaciment arqueològic de la Vila de Xàbia, estava protegida per la normativa del Pla General d'Ordenació Urbana de Xàbia. La qual cosa, implicava la necessitat d'excavació i estudi arqueològic abans de qualsevol afectació del subsòl.

El solar estava ocupat per dues construccions: en la banda septentrional, una casa construïda de forma tradicional amb dues altures i una façana reformada en els anys 60 del segle XX, sense cap element arquitectònic assenyalat. La banda meridional, també comptava amb dues altures, però sense cap obertura a l'exterior, posat que havia estat annexionada a l'anterior. Les dues cases estaven dividides per un mur mitger (UE 9), que en la paret fronterera es mostrava formant un lleuger canvi d'orientació. L'accés a l'habitatge es trobava en la banda nord de la façana amb una finestra a la seua dreta. La primera navada estava ocupada per una habitació menuda, mentre que la següent donava a l'escala de pujar a la planta de dalt a mà dreta. I, a

l'esquerra, l'entrada a un corral que formava part de la banda sud de la casa. El pas estava emmarcat per un arc menut de carreus de tosca (UE 11), que s'obria en el mur mitger (UE 9), on l'enlluït caigut descobria la seua factura, realitzada amb la tècnica de la tàpia. Des del corral s'accedia a una habitacle situat al costat sud de la façana, que reformat recentment, disposava d'una segona altura.

Al fons de la casa se situava la tercera navada, on es trobava la llar. A l'esquerra, s'entrava a un pati menut i al fons a un espai reduït que feia de cuina. El pati també tenia un accés al corral.

Abans de l'inici de l'excavació arqueològica es va procedir a l'enderrocament de les estructures de la casa. Durant aquesta fase, es va realitzar un seguiment per a la documentació de possibles elements arquitectònics que pogueren estar emmascarats pels elements més moderns. La demolició va arribar fins el paviment de la planta baixa i les escombraries es van retirar amb una pala mecànica menuda fins aquest nivell del sòl.

La banda septentrional de la casa estava coberta per un pis de fang (UE 2) de finals del segle XIX-principis del XX. Aquest va ser retirat prèviament pel propietari, per a la seua reutilització. Així, sols va quedar la seua preparació (UE 3), formada per abundants graves i còdols, que s'assentava sobre el sòl geològic.

La banda meridional de la casa estava ocupada per tres estances diferents. La primera, recolzada a la façana, era una habitació excavada 0,70 m per davall del nivell geològic, amb un pis de formigó contemporani (UE 18). L'estança que continuava era un corral, a 0,70 m per sota del sòl natural, el qual aprofitava com a pis. Al fons, se situava un pati amb un pis modern de pòrtland i la seua preparació, que cobrien un pou cec (UE 4).

El pou cec estava cavat en el sòl geològic format per margues blanquinoses, anomenades popularment com "tap". De forma cilíndrica, tenia una paret realitzada amb els fragments irregulars del tap extrets durant la seua excavació, disposats en sec. L'interior estava farcit amb una terra grisenca (UE 5), un poc compactada, amb abundants carbonets, així com abundants pedres mitjanes calcàries i fragments de teules. L'estructura es tractava d'un abocador o femer de les deixalles domèstiques, del qual es va recuperar un important conjunt ceràmic de mitjans del segle XVIII.

Aquest estava representat per vaixelles de terrissa comuna i envernissada i pisa decorada en blau i daurat. Del primer tipus, es van identificar fragments de cànters, llibrells grans i menuts, gerres grans i menudes i morters. De les ceràmiques vidriades, hi havien cassoles, olles i alguns llibrells.

Algunes de les peces es trobaven quasi senceres o almenys es podia reconstruir el seu perfil. Aquest és el cas d'un llibrell menut, una gerreta que li mancava la part superior, dos morters i dos olles menudes. L'estudi d'aquestes formes, a hores d'ara, tenen poca significació cronològica perquè els seus repertoris no es troben ben definits. Per aquesta raó fou molt important la recuperació de trossos de pisa, que encara que menys abundants, donaren una datació més aproximada del conjunt sencer.

La ceràmica de pisa formava un conjunt prou homogeni, que per les formes i les decoracions s'aproximava a la segona meitat del segle XVIII. Destacaven, d'entre els fragments, una escudella de pisa blava i un plat de pisa daurada, quasi sencers. Els motius decoratius es repetien en quasi tots els trossos: rams de capolls xatos en el centre i en la vora una sanefa imitant una randa geomètrica. També es va recuperar un fragment de vora de xicra o vas molt menut de pisa d'Alcora, amb una decoració floral anomenada del ramet, que corresponia a l'últim terç del segle XVIII.

Llevat d'aquest grup de terrisses més semblant, també es va identificar un fragment de base d'una escudella de pisa blava del segle XIV, amb el motiu de l'escut heràldic en el centre. Aquesta peça va ser reutilitzada, com bé indicava el forat que presentava en el centre, indicant una pervivència en el temps des de la seua producció. També es va trobar una vora d'escudella amb orelletes, decorada en pisa blava i daurada amb els motius d'arcs múltiples, datada a finals del segle XVI-primera meitat del segle XVII. Aquest fragment s'aproxima més a l'inici d'ocupació de l'àrea excavada.

Altre objecte recuperat de l'interior del pou és un fragment d'ós utilitzat per a afilar corbelles. Aquest tipus d'eina és molt significativa perquè està relacionada amb l'ofici de manyà o ferrer. Artesans que solien dedicar-se a la manufactura de corbelles i a esmolar els talls de les ja usades. L'ós que s'emprava pertanyia a les extremitats d'animals grans com bous. Les superfícies de l'ós s'allisaven i servien com suport del fil de les corbelles que, mitjançant una espècie de torn, es feia pressió per a produir les dents.

La resta d'estructures documentades en l'excavació es trobaven molt arrasades, com és el cas d'un fonament (UE 10) de forma quadrada documentat en la primera navada, o el mur mitger UE 9, que encara que conservava trams de tàpia, estava reparat amb fragments de paredat. Així ocorria en els murs perimetrals recolzats a les cases adjacents, que es trobaven bastits amb la tècnica de paredat.

Tot i això, les evidències exhumades en l'excavació permeten deduir que la parcel·la estaria formada per dos habitatges separats pel mur UE 9. Aquest fet sembla confirmar-se amb el mur de façana que denota amb el canvi d'alineació, l'existència de dos trams diferenciats corresponents a dos habitatges.

Per altra banda, el tipus de construcció del mur UE 9 ens aproximaria al primer moment d'ocupació de la zona, entorn a la segona meitat del segle XVI. Les dues cases es mantindrien diferenciades durant el segle XVIII, i no serà fins a les darreries del segle XIX-principis del XX, quan l'habitatge meridional es ven. La primera navada passa a la casa adjacent que dóna al carrer Major, mentre que la segona i tercera navada són adquirides per la casa septentrional.

Bibliografía:

AGUIRRE SORONDO, A.; ETXEBERRIA GABILONDO, F. y HERRASTI ERLOGORRI, L. (2004): "El yunque de hueso para afilar la hoz metálica dentada", *Munibe (Antropologia-Arkeologia)*, 56, Sociedad de Ciencias Aranzadi, San Sebastián: 113-121.

ALGARRA PARDO, V.M. (1999): *Introducción a las producciones cerámicas post-medievales. Siglos XVI-XVIII*, manual del CDL de Valencia, Valencia.

BOLUFER MARQUÉS, J. (2004): "Tretze anys d'arqueologia urbana a la Vila de Xàbia", *Xàbiga*, 8, Ajuntament de Xàbia, Xàbia: 17-40.

ESPINÓS QUERO, A. y POLO VILLASEÑOR, F. (1985): *Xàbia. Anotaciones históricas de una villa mediterránea*, Ajuntament de Xàbia – Diputació d'Alacant, Xàbia.

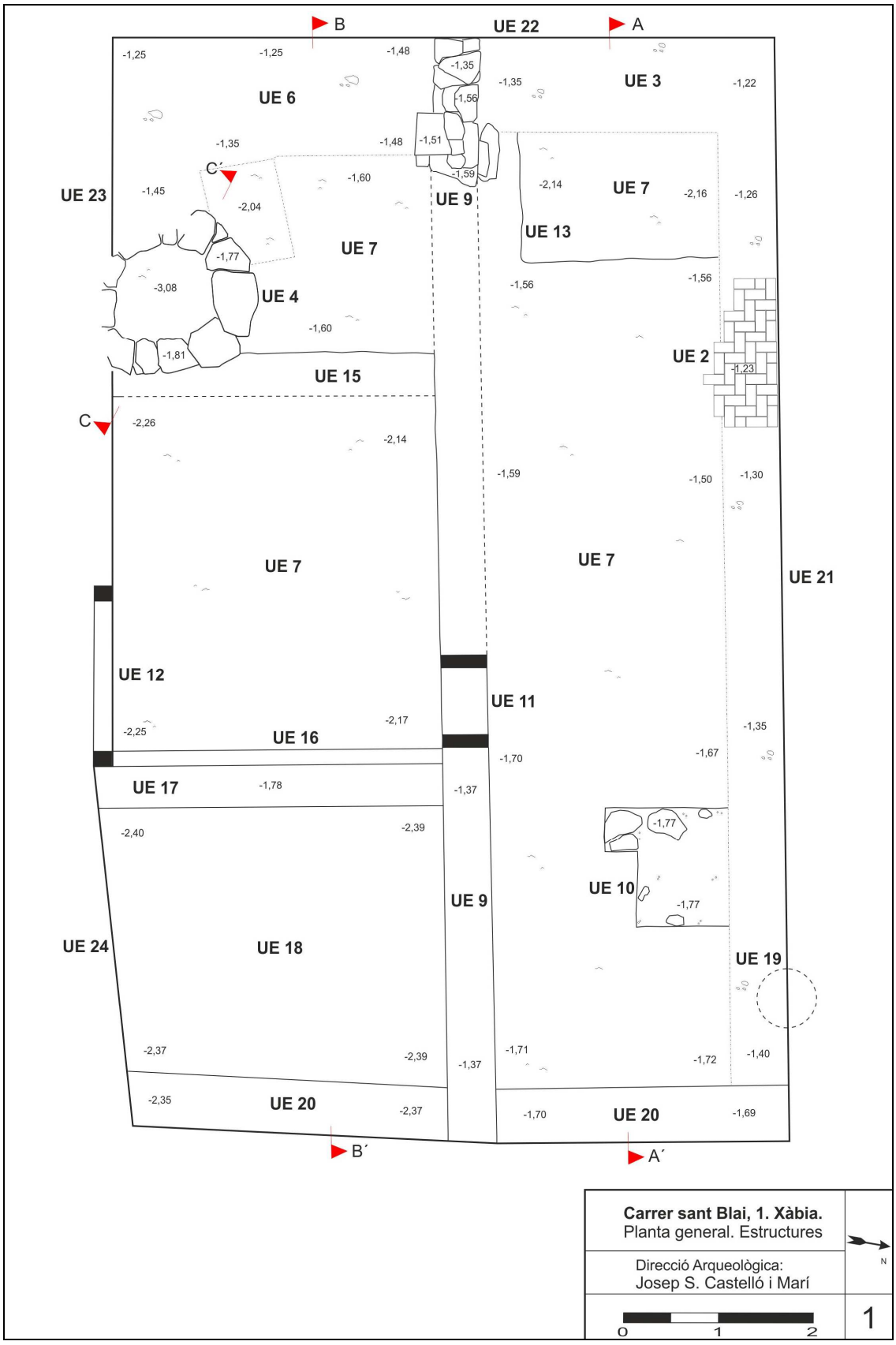

Planta de l'excavació.

Vista del pou cec.

Mur de tàpia UE 9 i accés de tosca.

Materials recuperats en la intervenció.

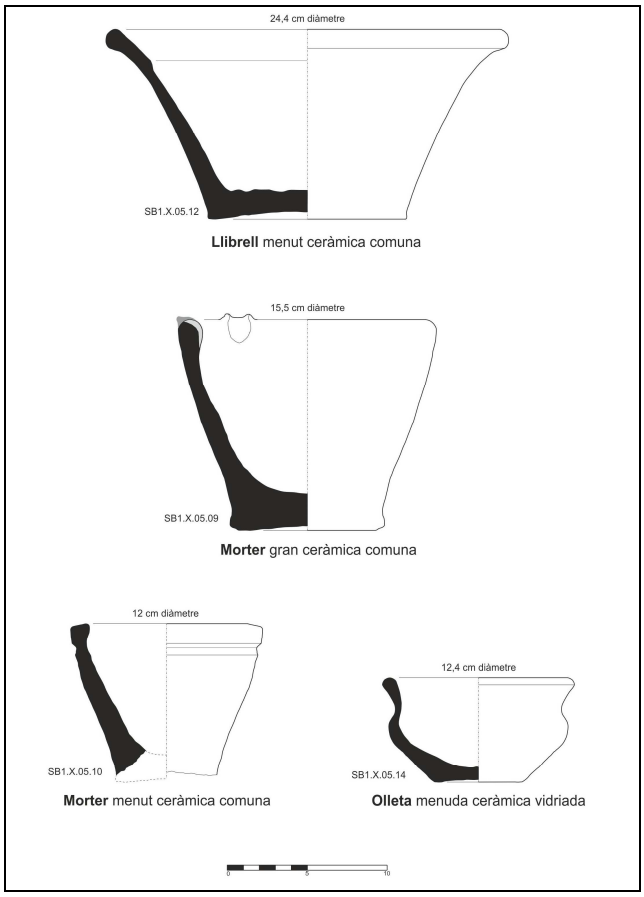

Dibuixos de les ceràmiques comunes i envernissades.